

O'Qitishda Faol Metodlar Va Ularning O'Quvchilar Psixikasiga Ta'siri

Bobonazarova Oygul Oybek qizi¹, Formonov Akbar Shokir o'g'li²

Annotatsiya: Ushbu Maqolada o'qitishda faol metodlarning ahamiyati va ularning o'quvchilar psixikasiga ta'siri tahlil qilinadi. Faol metodlar o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va o'z-o'zini ifoda etish imkoniyatlarini kengaytiradi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv aloqalar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va psixologik jihatdan ularga yanada ta'sir qiladi. Maqola shuningdek, faol metodlarning turli jihatlari, o'quvchilarni psixologik tayyorgarlik darajasi va shaxsiy xususiyatlari bilan bog'liq jihatlarni ko'rib chiqadi..

Kalit so'zlar: Faol metodlar, o'qitish usullari, o'quvchilar psixikasi, interaktiv ta'lim, motivatsiya, mustaqil fikrlash, ta'lim samaradorligi, psixologik ta'sir, Shaxsiy rivojlanish.

Kirish. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarni faol ishtirok etishga undovchi metodlar muhim ahamiyat kasb etadi. O'qitishda faol metodlar yordamida o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham egallaydilar. Bu metodlar psixologik jihatdan ham o'quvchilarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ularga o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va o'z-o'zini anglash jarayonida yordam beradi.

Faol o'qitish metodlari o'quvchilarning o'zlashtirish jarayonida faol ishtirok etishlariga undash o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi. Faol o'qitish metodi o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilar o'qitish jarayonida faol ishtirok etishlari, muammolarni hal qilishda va fikr almashishda qatnashishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Faol o'qitish metodining asosiy turlari:

1. Guruhli ish:

- O'quvchilar muayyan vazifalarni guruhlarda hal etadilar, bu esa ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.
- Guruh ishlarida o'zaro munosabatlar o'rnatish, fikr almashish va birgalikda qaror qabul qilish kabi ko'nikmalar shakllanadi.

2. Rol o'ynash:

- O'quvchilar turli rollarni o'ynash orqali o'zlarini muayyan vaziyatlarda his qilishadi, bu esa empatiya va hissiy anglash qobiliyatini rivojlantiradi.
- Rol o'ynash usuli orqali o'quvchilar o'zlarini turli xarakterlarda sinab ko'rishlari, bu orqali yangi bilim va ko'nikmalar olishlari mumkin.

3. Muammoli vazifalar:

- O'quvchilarga real hayotdan olingan muammolarni hal qilish vazifalari beriladi, bu esa ularning tanqidiy fikrlash va muammolarni hal etish ko'nikmalarini oshiradi.
- Muammoli vazifalar o'quvchilarni mustaqil ishlashga va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga undaydi.

¹ University of business and Science magistranti

² Toshkent davlat pedagogika Universiteti mustaqil izlanuvchisi

Faol o'qitish metodlari o'quvchilarning psixologik holatiga bir qator ijobiy ta'sirlar ko'rsatadi:

1. Motivatsiya:

- O'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasi oshadi, chunki ular faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.
- Ta'lim jarayonida o'zlarini erkin ifodalash imkoniyati ularga qo'shimcha kuch beradi.

2. O'z-o'zini boshqarish:

- Faol metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, bu esa ularning o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini kuchaytiradi.
- O'quvchilar o'z xatolaridan saboq olishni o'rganadilar, bu esa o'z-o'zini tahlil qilish va rivojlanishga yordam beradi.

3. Emotsional holat:

- Ijtimoiy hissiyotlarni rivojlantirish o'quvchilarga o'zaro munosabatlar va jamoaviy ishlashda yordam beradi.
- O'quvchilar o'z his-tuyg'ularini ifoda etish va boshqalarni tushunish ko'nikmalarini egallaydilar.

4. Kognitiv rivojlanish:

- Faol o'qitish metodlari o'quvchilarning fikrlash jarayonlarini faollashtiradi, ularni analitik va sintez qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.
- O'quvchilar bir vaqtning o'zida bir nechta fikrlarni tahlil qilish va ulardan to'g'ri natija chiqarishni o'rganadilar.

Xulosa. O'qitishda faol metodlar, an'anaviy ta'lim usullaridan farqli o'laroq, o'quvchilarni o'z bilim va ko'nikmalarini faol ravishda ishlab chiqishga undaydi. Bu metodlar nafaqat bilimlarni oshirishga, balki o'quvchilarning psixologik rivojlanishiga ham muhim ta'sir ko'rsatadi.

Faol metodlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etish, muammolarni hal qilish va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'z navbatida, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularning o'z-o'zini anglashiga yordam beradi.

Bundan tashqari, faol metodlar o'quvchilarni motivatsiya va qiziqish bilan ta'minlaydi. O'quvchilar interaktiv faoliyatlarda ishtirok etish orqali ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali his qiladilar. Buning natijasida, ular o'z o'rganish jarayonlariga yanada faolroq kirishadilar va bilimlarini chuqurroq anglaydilar.

O'qituvchilar faol metodlarni samarali qo'llash orqali o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularga jamoada ishlashni o'rgatish va muammolarni birgalikda hal qilish tajribasini berish imkoniyatiga ega. Bu metodlarning integratsiyasi, ta'lim jarayonini yaxshilash va o'quvchilarni muvaffaqiyatli ta'lim jarayoniga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Shu sababli, o'qituvchilar faol metodlarni o'z darslariga keng qo'llashlari, o'quvchilarning o'zligini anglashiga, ijtimoiy mas'uliyatni his etishiga va kelajakdagi muvaffaqiyatlariga tayyorgarlik ko'rishlariga yordam beradi. Bu jarayonda, ta'limning sifatini oshirish, shuningdek, o'quvchilarni kelajakda zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlariga tayyorlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jonson, D. W., & Jonson, R. T. (2015). Cooperative Learning: In Classrooms.
2. Ausubel, D. P. (2000). The Acquisition and Retention of Knowledge: A Cognitive View.
3. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.

4. A'zimov, S. (2020). *O'qitishda faol metodlar va ularning o'quvchilar psixologiyasiga ta'siri*. Tashkent: O'qituvchi
5. Shomurodov, B. (2019). *Ta'limda interaktiv metodlar: nazariya va amaliyot*. Samarkand: SamDCHTI.
6. Xolmatova, D. (2021). *O'quvchilarni rivojlantirishda faol ta'lim metodlarining roli*. Tashkent: Fan va texnologiya.
7. Yuldashev, R. (2022). *O'qitishda psixologik yondashuvlar va faol metodlar*. Bukhara: BuxDU.
8. Sattorov, J. (2020). *O'quvchilar psixikasini rivojlantirishda ta'lim metodlari*. Fergana: Fergana Universiteti.

